

Nr 70.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1920 kl. 1/2 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor ävensom en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I punkten 124 under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag för år 1921 för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å extra stat för sagda år beräkna ett anslag av 2,000,000 kronor.

Därjämte har under punkt 39 i nionde huvudtiteln tilläggsstat för år 1920 för ändamålet beräknats ett belopp av 4,000,000 kronor.

I en den 5 mars 1920 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 204, har Kungl. Maj:t därefter, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor anvisa såsom förslagsanslag

dels å tilläggsstat för år 1920 4,000,000 kronor,

dels ock å extra stat för år 1921 2,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till berörda statsrådsprotokoll.

För beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor har senast av 1919 års lagtima riksdag anvisats såsom förslagsanslag dels 29,000,000 kronor å tilläggsstat för år 1919 dels ock 5,000,000 kronor å extra stat för år 1920.

Beloppet å 5 miljoner kronor var avsett att möjliggöra verksamhetens fortsättande under sjunde perioden eller förra halvåret 1920, intill dess riksdagen hunne fatta nytt beslut i ärendet. De för dyrtidsåtgärderna under senare halvåret 1919 och förra halvåret 1920 gällande bestämmelserna hava reglerats genom kungörelser den 13 juni och den 12 november 1919.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

»Såsom jag redan den 7 januari i år vid framställandet av förslag till beräkning av anslag till dyrtidslindrande åtgärder till förmån för de mindre bemedlade uttalade, bör ifrågavarande verksamhet numera avvecklas. Det synes emellertid nödvändigt, att denna avveckling sker småningom och icke består i ett tvärt upphörande av alla åtgärder. Såsom i folkhushållningskommissionens ovan intagna skrivelse framhålles är detta av betydelse såväl för kommunerna som för understödstagarna. Men detta utesluter icke, att en kraftig minskning i åtgärdernas omfattning och i kostnaderna för desamma är nödvändig. Jag håller därför i likhet med kommissionen före, att ifrågavarande verksamhet bör i alltmera minskad skala fortsättas efter det den nu pågående sjunde perioden utlupit den 30 nästkommande juni samt att, då ett avslutande av verksamheten mitt i vintern icke synes tillrådligt, i någon mån fullföljas även under förra halvåret 1921 för att därefter definitivt upphöra. Under den tid, som intill dess återstår, böra kommunerna hava hunnit vidtaga nödiga åtgärder för att möta de behov, som kunna till följd av den statliga dyrtidsverksamhetens avslutande komma att ställas på dem. Det samarbete mellan de kommunala dyrtidsorganen och kommunernas fattigvårdsstyrelser, som kommissionen nu förordat för de sista perioderna, synes ur nämnda synpunkt ändamålsenligt och behövt.

Såsom jag nyss framhöll bör verksamheten inskränkas. Givetvis bör icke längre den principen följas, att statsbidrag lämnas varje kommun, som själv anslagit medel till dyrtidsåtgärder, utan böra bidragen förbehållas sådana kommuner, vilkas ekonomiska läge gör dem i verkligt behov därav. Även böra bidragens belopp röna påverkan av det större eller mindre behovet från kommunens sida.

Bidrag från dyrtidsanslaget böra huvudsakligen utgå för hjälp till ensamstående, gamla, sjuklingar och mycket barnrika familjer. Denna grundsats bör med allt större noggrannhet följas. Dock lär det icke kunna undvikas att i undantagsfall även andra bidragsbehövande måste tillgodoses, varvid såsom exempel kan erinras om de svårigheter för yrkets utövning, som uppstått för stenhuggarbefolkningen i vissa kommuner. Dylika undantagsfall få dock endast i helt ringa omfattning

förekomma, och det ligger uppenbarligen i vederbörandes eget intresse att söka med det snaraste göra dylik statshjälp obehöblig.

I likhet med kommissionen anser jag statsbidrag till barnbespisningen böra upphöra. Icke heller bör bidrag till filantropiska företag ifrågakomma.

Kommissionen har ansett bidragen framdeles böra avse nedbringande av prisen å livsmedel, beklädnadsartiklar och bränsle jämte lyse. Av den vid kommissionens skrivelse fogade, här såsom bilaga återgivna förteckningen framgår, att dessa huvudgrupper varit de, vilka dragit de största kostnaderna och att utgifterna för dem även under de sista perioderna varit högst betydande. Att dessa ändamål även fortfarande böra bliva föremål för dyrtidsbidrag, synes påtagligt, men storleken av dessa bidrag torde böra minskas, åtminstone på det hela taget.

Att i viss ringa omfattning medgiva bidrag till förvaltningskostnader synes mig välgrundat.

Mot kommissionens förslag att mildra reglerna för kontantutdelning och gratisutdelning ställer jag mig mera tveksam. Ju inskränktare verksamhetens omfattning blir och ju intimare samverkan som etableras med fattigvårdsorganisationerna, torde emellertid olägenheterna av vissa eftergifter i anförda hänseenden bliva mindre.

I avseende å avvecklingens fullföljande böra givetvis närmare regler meddelas av Kungl. Maj:t på förslag av kommissionen.

Kommissionen har nu beräknat, att utöver det för år 1920 redan av 1919 års lagtima riksdag anvisade förslagsanslaget å 5 miljoner kronor skulle behövas för sjunde perioden (förra halvåret 1920) 1 1/2 miljon kronor. För åttonde och nionde perioderna har kommissionen ansett anslag å tillhoppa 6 miljoner kronor behövt, vilket helst borde fördelas med 3 miljoner kronor för vardera perioden. För sjunde och åttonde perioderna, d. v. s. året 1920, skulle alltså enligt denna beräkning ytterligare behövas 4 1/2 miljoner kronor. För förra halvåret 1921 skulle behovet vara 3 miljoner kronor. I betraktande av att anslagen påtagligen fortfarande böra vara förslagsanslag och då det är angeläget, att under den sista perioden en stark inskränkning i verksamheten äger rum, på det att övergången till dess fullständiga upphörande icke må bliva så kännbar, anser jag mig icke hava anledning att föreslå någon ändring i de anslagsbelopp, som beräknats å tilläggsstat och för år 1921, men vill betona angelägenheten av att dessa belopp icke överskridas.»

Motion.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 360 av herr *Bärg*, vari hemställtts,

att riksdagen måtte för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor anvisa som förslagsanslag å tilläggsstat för år 1920 5,500,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, hänvisas till motionen.

Utskottet.

Det på tilläggsstat för år 1919 beviljade anslaget till lindrande av de mindre bemedlades levnadsvillkor beräknades för tiden intill den 1 juli 1920.

Det hade givetvis varit önskvärt, att statens ifrågavarande understödsverksamhet kunnat upphöra med utgången av nämnda tid. Utredningen i ärendet ger emellertid vid handen, att vissa skäl tala för att låta verksamheten få fortgå ännu någon tid för att därunder successivt i sin helhet avvecklas. Kungl. Maj:ts förevarande framställning avser därför dess upprätthållande till och med första halvåret 1921. Häremot anser sig utskottet icke böra göra någon erinran. Samtidigt vill emellertid utskottet i likhet med departementschefen kraftigt understryka vikten av att en stark inskränkning sker i verksamhetens omfattning. De i sådant syfte i statsrådsprotokollet antydda restriktionerna ifråga om anslagets användning synes utskottet välbetänkta.

Vad angår de för ändamålet erforderliga medlen, har departementschefen stannat vid ett belopp av 4,000,000 kronor för år 1920 och 2,000,000 kronor för år 1921.

I den i ämnet väckta motionen åter föreslås, att tilläggsanslaget för år 1920 sättes till ett till 5,500,000 kronor förhöjt belopp, och har motionären ansett detta vara så mycket viktigare som departementschefen i sitt ovanberörda yttrande betonat angelägenheten av att de föreslagna anslagsbeloppen, vilka visserligen givits förslagsanslags natur, icke överskridas.

För egen del får utskottet i anslutning till sitt här ovan gjorda uttalande om önskvärdheten av att en stark begränsning göres i den ifrågavarande verksamhetens omfattning biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Under återopande av det anförda och då utskottet icke heller i övrigt har något att invända mot vad departementschefen i ärendet anför, hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts
förevarande framställning och med avslag å den i
ämnet väckta motionen för beredande av lindring i de
mindre bemedlades levnadsvillkor anvisa såsom för-
slagsanslag

dels å tilläggsstat för år 1920 4,000,000 kronor.

dels ock å extra stat för år 1921 2,000,000 kronor.

Stockholm den 11 maj 1920.

På jordbruksutskottets vägnar:

AABY ERICSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 68.